

Nekrolog.

(Med et Portrait.)

Naar et Land mister En af sine store Mænd, En af sine Belgjorere, er dets Sorg berettiget, og naar det udtaler den i Tale eller Skrift og saaledes taknemmeligt hædrer den Afsdøde, hædrer det tillige sig selv og opreiser i sit Folks taknemmelige Hjerter et Monument — aere perennius. Det er denne Følelse af Taknemmelighed, som fylder vor Hovedstad, vore offentlige Pladse, vore Kirker og vore Museer med Hæderens Mindesmærker. Geheimeraad Jonas Collin, der saa mægtigt har grebet ind i det hele danske Liv, der saa patriotiskt og heldigt har fremmet den for Fødelandet saa vigtige — om end ikke vigtigste — Sag, der er Gjenstand for dette Tidsskrift, fortjener, at vi efter Evne paa nogle af dets Blade stræbe at oprette et Minde om ham og fremstille et Billede af hans Liv og Virken eller dog Hovedtrækkene deri og — fornemmelig i den landøkonomiske Retning.

Overskuer man nemlig denne Statsmands og Patriots lange Livsvirksomhed, der nu desværre er endt, og i nogle Aar allerede, formedelst høi Alderdom, og dens stadige Ledfager, Svaghed, egentlig har været affluttet eller dog standset i sin Fylde og Kraft, spørger man, hvad der var det meest Fremragende deri, er man sikkert enig med Forfatteren af denne Fremstilling deri, at, hvor stor end hans Virksomhed var i alle andre Retninger: som Theaterdirecteur i flere Aar

end sædvanligt, som Deputeret i Rentekammeret, som Finantsdeputeret, som Deeltager i en ikke let overfluelig Mængde Commissioner — ja, som Den, paa hvis Skuldre i en usædvanlig lang Arrække, blev læstet saa at sige alle betydningsfulde og for Fødelandet gavnlige Arbejder; spørge vi herom, da maae vi fra vort Standpunkt svare, at hans Livs Hovedopgave laae — udenfor Grændserne af alle disse hæderlige Virksomheder og Arbejder — i hans Bestræbelser for at fremme Danmarks Agerbrug, have dette saavel som den store Deel af Folket, som dermed beskæftiger sig, og anvise begge den høie Plads, de fortjene at indtage, naar Spørgsmaalet er om Landets dyrebareste og vigtigste Interesser. Det være langt fra os at laste Brag paa nogensomhelst lovlig, berettiget og hæderlig Virksomhed, — paa Videnskab og Kunst, som forfjerne og forædle Livet, som desuden i Collin fandt en ivrig og virksom Dyrker; men hvad er det vel, der lægger den faste Grundvold, hvorpaa Livet med Sikkerhed kan opføre alle Dannelsens og den høiere Udviklings Bygninger, uden enhver civiliseret Stats Grundpille — Agerbruget? Historien lærer dette paa alle sine Blade, naar man læser dem med Estertanke. Militairstaterne, hvori Krigen og Erobringen er Hovedsagen, gaae tilgrunde, naar ikke den Hovedanskuelse, som Cicero blandt Andet udtalte med de smukke Ord: „Intet er bedre, intet er Manden værdigere, end Agerdyrkningen“, tillige hersker hos deres Borgere; — Handelens Veie forandres og omskiftes mellem Folkene, Videnskaber og Kunster, Manufacturer og Fabriker flygte bort fra Lande, hvor Agerdyrkningen ikke længere skaffer Velstand og Overflod tilveie og søge hen til andre Egne, hvor denne bygger fredelige og gunstige Arner. Den eneste sikre og uomskiftelige Basis for hvilkensomhelst Anvendelse af Menneskenes Kræfter og Folkenes Udvikling afgiver et vellede Agerbrug og den dermed i nøie Forbindelse staaende Dvægdrist. Vi lære dette af vort eget Lands nyere Historie. Collin kom tidligt til denne Indsigt. Paa et Gemyt som hans, overensstemmende med hans

Forstandsevners tidlige Retning, maatte Andreas Peter Bernstorffs (død 1797), Christian Colbjørnsens (død 1814) og Christian Ditlev Frederik Reventlows (død 1827) store Exempler i Landbosagen og deres uforglemmelige Fortjenester af Fødelandet under Kronprinds Frederiks — (senere Kong Frederik den 6te) — Ægide ved at udvirke Stavnbaandets Løsning (ved Frdng. 20de Juni 1788) have en befrugtende Indflydelse og tjene til at bestemme hans Livsretning. Dette jaavelsom Udskiftningsarbeidet, der dengang begyndte at komme i Sving, foranledigede udentviul, at han i sit 24de Aar tog Landmaalexamen og et Aar efter traadte ind i Rentekammeret. Bernstorff fritog sit Godses Bønder, i Nærheden af Hovedstaden, for Hoveri, og fremmede Selveiendom blandt dem. Hans Exempel fulgtes paa de kongelige Godsier i Frederiksborg Amt. Collin fik strax Syn paa de Frugter for Bønderstandens Opkomst, som fremgik af hine Mænds Bestræbelser — Skjøndt de kun glimtede i det Fjerne. Thi Følgerne kunde ikke strax træde frem. Vel gav Stavnbaandets Løsning og de dermed i Forbindelse staaende Forbedringer det forste Stød til senere Tiders Udvikling, men Reactionens Kamp udeblev ikke. Alt var endnu Modstand, Forvirring og Forkuelse. Bonden havde vel i Oldtiden og tildeels i Middelalderens Begyndelse været fri, men i Røverettens Tider mere og mere tabt sin Frihed under Feudalvæsenets Indflydelse, under Adelsherredømmets Jernhaand; een Slægt idetmindste maatte synke i Graven forinden de lykkelige Følger af hiin store Omvæltning kunde træde frem for Lyset. Men nu fremstod Collin, der ved sit mægtige administrative Talent, sin Skarpsindighed, Fædrelandskjærlighed, sin dybe Indsigt i Tidens Fordringer og Midlerne til deres Fyldestgjørelse, og sit eget Hjertes Tilbøielighed til at virke i denne Retning, forenede Alt, hvad der var nødvendigt for at sætte Kronen paa Bærket og modne Frugterne.

Udviklingen af et Lands Agerbrug, som endnu laae i Svøbet, kunne vi med Føie sige, er ikke et enkelt Aars, selv

ikke en enkelt og kort Tidsperiodes Værk. Det voger en langsom Vægt, som alt det Gode og Store. Endog Klimaet i Norden lægger vægtige Hindringer iveien. Regjeringen og Landets Bestyrelse saavel som Lovgivningen staaer i nøie Forbindelse dermed. Hvormeget Forarbeide maa ikke foretages, hvor mange Anstødsstene ikke bortryddes, hvor meget ikke omorganiseres!

Men Collins Genie var Arbeidet vogent. Forsynet gav ham, til Held for den gode Sag, et langt Liv, en ubestormelig Sundhed og Vægelskraft, en Omstændighed, der med Hensyn til Værkets Storhed og Omfang — ikke at tale om den Angias Stald, der skulde renses — var ligesaa heldig som nødvendig.

Imidlertid maa man ikke glemme, at give Enhver Sit. Collin var saa lykkelig, at finde beslægtede Aander, der nærrede samme Anskuelser, samme Iver for Agerbrugets Opkomst, som han selv. Collin, J. C. Drewsen, A. S. Drsted, hvilket herligt Kloverblad! — Præsidentet i det Kgl. Landhuush. Selskab, der ifølge Selskabets Valg bestod af disse Treende i Aarene Tyve, blev senere rekruteret med forskjellige dygtige Mænd, blandt hvilke vi især skulle tillade os at fremhæve Conferentsraad Johnsen. Collin besad ogsaa i høi Grad det praktiske Talent, der er nødvendigt for alle dem, i hvis Lod det falder, at styre og gaae i Spidsen; han valgte og begeistrede med et særegent tactistt Blik de underordnede, medtjenende, virksomme Mænd, blandt hvilke især bør nævnes Selskabets ældre Secretair, Prof. J. W. Hornemann og den nuværende Secretair, Assessor Hald, der afløste Hornemann og nu gjennem en lang Række af Aar har ledet Expeditionen af Selskabets Arbeider; endvidere Geheimer., Grev C. C. Verche, Etatsr., Stamhuushesbesidder E. Hofman (Bang) og flere. Det var især Joh. Chr. Drewsen, som var dannet i den berømte Albrecht Thaaers Skole paa Möglin, hvis „Grundsæge des rationellen Ackerbaues“ han omplantede paa dansk Grund, og som selv var baade theoretisk og praktisk Landmand, der i en Række af

Var stod ved Collins Side, som trofast Medarbejder og Ven. De begejstrede hinanden for Agerbrugets Fremme, og deres Samarbejde virkede mægtigt til et bedre Agerbrugs Udbredelse. Den Ene var ikke Haanden, den Anden ikke Hovedet, de vare gjensidigt Haand og Aand, men Collins store Administrativtalent og hans besindige og bestemte Væsen bar dog Prisen og gjorde Udslaget. Med fuld Anerkjendelse af Drewsens og de andre Medpræsidenters Fortjenester, maa det dog siges til Collins Ære, at han var Sjælen, den egentlige Styrende i nysnævnte Selskab.

Her er Stedet at nævne Collins Medpræsidenter i Landh. Selskabet. Fra først af — 1809 — Afsesfor, senere Etatsraad Zeuthen til Tollese, der paa en Tid, da Landet hist og her havde store uopdyrkede Flader, meget tidssvarende, efter Collins Opfordring, forfattede det lille, hvor der skal bringes uopdyrkede Marker under Plougen, endnu brugbare Skrift: „om raae Jordens Opdyrkning“ — og samtidigt med dem Generalskjal Skibsted. Efter dem A. S. Ørsted i Januar 1817 og Kammeraad Joh. Chr. Drewsen i 1818. Ørsted vedblev at fungere til December 1855; Drewsen fratraadte som Præsident i December 1830 og afløstes af Etatsraad, nu Conferentsraad Johnsen, der remplaceredes i 1839 af Etatsraad, nu Geheimeraad Unsgaard, som 1848 afløstes af Etatsraad Neergaard til Gunderslevholm, efter hvis Dod Geheimeraad Treschow valgtes 1850. Collin var uafbrudt Præsident i 46 Aar. Følgeligt var

Ørsted	hans	Medpræsident	i 38	Aar
Zeuthen	„	„	i 9	„
Drewsen	„	„	i 12	„
Johnsen	„	„	i 9	„
Unsgaard	„	„	i 9	„
Neergaard	„	„	i 2	„
Treschow	„	„	i 5	„

Det er ovenfor fortalt, at det var Drewsen, som, i Forening med Collin, omplantede de Thaerske Ideer og Anskuelser paa

danst Jordbund, og da man endnu ikke, i det Hele taget, er kommen ud over dem, gavnede de den Sag, for hvilken de virkede, ikke blot for Diebliffet, men og i den ubestemmelige Fremtid.

Mærkeligt nok er der i den Thaerste og Collinske Virksomhed en vis Parallellisme. Det var Thaer, der i Preussens Tjeneste hidrog til at læge de dybe Saar, Napoleon slog Landet i 1806. Og det var Collin, der fra 1809 — (egentlig fra Marts 1805, da han, paa Forslag af Selskabets daværende Secretair, Professor Hornemann, hans Svoger, optoges som ordentligt Medlem og kort efter blev En af Selskabets Functionairer som Medlem af sammes Skriftcommission, hvis Formand han blev 1807 og var i mange Aar) — og indtil 1855, ved sine Bestræbelser for Agerbrugets Opkomst og sammes Udvikling, lettede Krigens Byrder efter 1807 og 1814, og lægede Landets Saar. Ja det maa endydermere erkjendes, at dersom de Tab, Fødelandet led i Borgerkrigens tre Aar, baade kunde bæres, og efter Krigens Ophor forvindes, skete det fornemmeligt ved Landets gode oekonomiske Tilstand, hvori et udvidet og forbedret Agerbrug, og paa Grund deraf Landets Credit, og indvortes Kraft til at bære de sørgede Skatter, havde en væsentlig Deel. Men at en saadan lykkelig Tilstand var indtraadt, skyldtes Collins lange Virksomhedsperiode, og hans Stræben i Forening med de ovennævnte Patrioter, i hvis Spidse han førte an i næsten et Halvaarhundrede. Erkjendelsen heraf var ikke blot almindelig, men tillige levende. Til Beviis derpaa tjener den Beslutning, som Selskabet i Vinteren 1859 eenstemmig tog, nemlig i Anledning af hans Fratrædelse fra Præsidenturet, at lade præge en Medaille „til Minde om Geheimeraad J. Collins Fortjenester af det danske Landvæsen og særlig af Landhuusholdnings-selskabet i den lange Periode fra 1809 til 1855“. Medaillen udsortes af Medailleur Conradsen, og er paa Aversen forsynet med Hs. Excellences Brystbillede med Omstrift: „Jonas Collin“, og paa Reversen med en allegorisk Figur, forestillende

Agerbruget med Omskrift: „Fra det kongelige Landhuusholdningselskab — 1809--1855“. Den hædrede erholdt Medaillen i Guld; Selskabets Medlemmer et Exemplar i Bronze. Medlemmerne afholdt Omkostningerne, som beløb sig til c. 1500 Rdlr. Dette smukke Beviis fra skjønnsomme Medborgeres Side paa en hæderlig Anerkjendelse af Collins Kjærlighed, Flid og Dygtighed i at bestyre Selskabets Anliggender i næsten et halvt Hundrede Aar, var isandhed vel fortjent; det glædede den alderstegne Hædersmand inderligt, og han takkede derfor i nogle hjertelige, bestedne Linier. Det var vel fortjent sig vi med god Grund; thi om end ikke Selskabets, Agerbrugets og Collins Interesser og Fortjenester vare identiske, herskede dog den nsieste og inderligste Forbindelse iblandt dem. Paa Opfordring af nogle af Selskabets tidligere Medlemmer indtraadte i 1859 — 50 Aar eferat Hs. Excellence første Gang valgtes til dets Præsident — henved 150 Mænd, de fleste af Landbostanden, i Selskabet, som derved vandt en velkommen Tilvæxt baade i sit Medlemsantal og i de gode Kræfter, et saadant Samsund behøver til sit Formaaals bedre Fremme. Ogsaa det hædrende Beviis paa erkjendtlig Hengivenhed, der paa denne Maade lagdes for Dagen af saa Mange, beredede Hs. Excell. personligen en stor Glæde.

Vel virkede Selskabet ogsaa i andre Retninger foruden den egentlig agronomiske; dette antydes allerede ved selve Landhuusholdningselskabets Navn. Der er fast ingen Gjenstand, henhørende til Landbosagets Begreb, uden at den jo i hint lange Tidrum tildrog sig Collins og de øvrige Præsidenters Opmærksomhed og Omhu: f. Ex. Havedyrkning, Træplantning, Fiskeri, Biavl, Almuens Underviisning i forskjellige Retninger, Oprettelse og Understøttelse af Almuebibliotheker, Amtsbeskrivelser, Fæstevæsenet, de bornholmste Leerarters industrielle Behandling og utallige flere, men Agerbrugets Fremme og Udvidelse var dog Hovedvirksomheden, og denne forterede atter navnlig under Collin.

Det vilde overskride de Grændser, vi have sat for Nekrologen, at anføre alle de Foretagender, som Selskabet søgte at fremme for at have Agerbruget, og som enten ene udgik fra Collin, eller hvori han deeltog i Forening med sine Medpræsidenter. Nogle skulle vi dog exempelviis udhæve som de mærkeligste.

Ved Ophævelsen af Commissionen for Kjøbenhavns Forsyning med Brændsel tilstodes ved Collins Bestræbelser i 1817 Selskabet af sammes Beholdning 40.000 Rdlr. til dets Naadighed. Deels af denne Summs Renter, deels af et temporairt Tilskud fra Statskassen, deels af Selskabets andre Indtægter, nøde fra 1818 i Løbet af 25 Aar over 200 Jordbrugere, meest Gaardmænd, en paa 3 til 5 Aar fordeelt Pengehjælp til deres Bedrifts Fremme efter en velordnet Plan, som efter Forholdene mere eller mindre nærmede sig Bezelbrugets Grundfætninger, der gjorde Sommerstaldfodring, Mergling, Fuldbraf, Udgravning, Indhegning mere eller mindre til Betingelser. Totalbeløbet af disse Understøttelser, der kom de Paagjeldende til Hjælp i trange Tider, udgjorde circa 38.000 Rdlr. I en Narrække indtil 1825, hvor Bygget kostede 10 til 12 Mk., kunde det ikke feile, at denne Bistand maatte tjene til at bevare Mod og Tillid hos Bondestanden til at gaae frem paa Forbedringens Veie, og fremkalde mangt et folgeverdigt Exempel, og særligt bidrage til at fremme en gavnlig Inddeling af en Bondegaards Jorder, et plan- og hensigtsmæssigt Sædskifte, Markfred, Fuldbraf, Befætningens Udvidelse m. m., og saaledes banede Veien til det Standpunkt, hvortil Agerbruget i Bondestanden, uagtet Meget endnu staaer tilbage, har opsvunget sig. Selskabet lod ophøre med denne Maade at virke paa, deels for at slaae ind paa nye Baner, deels formedelft den besværlige og vanskelige Controls Skyld.

Man gif i Aaret 1820 ogsaa over til at uddele forbedrede Hedsfaber, hvortil Trangen, ved Agerbrugets større Udvikling, ijaer føltes mere og mere, og noget sildigere skred man til en betydelig forsøgt Understøttelse af Almuebibliothekerne, der ud-

strøede mangt et godt Sædekorn, spirede frem og spredte Dyplysning især om Gjenstande, hørende til Jordens Dyrkning, i stedse videre og videre Kredse.

Blandt de Redskaber, som Selskabet og sammes Præsidenter især stræbte at udbrede, bør fortrinsviis nævnes Svingplougen og senere Svenskharven, hvilken sidstes Indførelse i det danske Agerbrug skyldes nuværende Etatsraad, Stamhuusbesidder N. E. Hofman Bang til Hofmangave. Ved den nu næsten almindelige Brug af disse 2de Redskaber nedsattes Markarbeidet til det Halve. De Eldre, som endnu ville kunne erindre, at en Bonde pløiede sin Jord med den klostede danske Ploug, til hvis Betjening udfordredes 4 ikke sjældent 6 Heste, en Plougfører, en halvvoget Plougfører, og nu overalt møde den oprindelige eller modificerede nordamerikanske Ploug, der med Lethed trækkes af 2de middelstore Bønderheste og hyppig styres af en Dreng eller Halvkarl, ja paa Huslodder drages af een Hest — og dog leverer dybere og ordentligere Arbeide, maae velsigne Collins Bestræbelser i denne Retning. De første nordamerikanske Plouge bleve paa hans Foranstaltning indforskrevne ved Hjælp af Conferentsraad Pedersen, dengang den danske Regjerings „Ministerresident“ ved Cabinettet i Fristaterne. De bleve i Begyndelsen i Hundredevis eftergjorte i Nidløse ved Sorø, men snart, som Fælledsgods, i enhver Landsby, og gave hist og her blandt andet Anledning til Støberiers Anlæggelse paa Landet. Til Udbredelsen bidroge især de talrige Præmiepløininger, som af det kongelige Landhuusholdnings-Selskab, fornemmeligt ved Collins Medvirkning, bleve afholdte rundt om i Landet, men som nu ere ophørte da Hensigten efterhaanden fuldkomment opnaaedes. Hertil bidroge ogsaa de hyppigere og hyppigere opstaaende Provindsialselskaber, som i dette Tiemed bleve understøttede af det kongelige Selskab.

Bed Udbredelsen af den svenske Harve, der er et værdigt Sideskifte til Svingplougen, lettes Harvningen i samme Grad som Pløiningen ved den sidstnævnte. Den præsterer dybere

Arbejde end den danske, udrydder kraftigere Frø- og Rodudkrudet, formindsker, især paa tunge Leerjorder, Foraarspløiningen, bidrager derved til tidligere Udsæd og Høst under almindelige Gjennemsnitsforholde, og medfører endeligt betydelig Lettelse ved Fuldbaaksarbejderne. Ved dette simple, lidet kostbare Redskab ophørte efterhaanden Brugen af de saakaldte Egstirpatorer, Scarificatorer og andre kostbarere og større Hestekraft fordrende Redskaber, der allerede længe tilhøre Fortiden. Ved Udbredelsen af gode Kornrensningssmaskiner forvandlede det sørgede Quantum Kornvarer, som tilveiebragtes ved de førstnævnte Redskaber, til bedre Gjenstande for Handelen for den indenlandske Forbrug saavel som for Udførselen til fremmede Lande. Til vore Kornvarers Forædling i endnu en Retning virkede Collin ivrigt som activt Medlem af den kongelige Korntørringscommission. For endmere at fremme den dengang nye Sag udgaves Skriftet: *Gerner og Collin, om Korntørring.*

Landhuusholdningselskabet i 1820 paabegyndte og siden uafbrudt indtil den Dag idag fortsatte saare gavnlige Foranstaltning med Landvæsenlærlinges Anbringelse ved vel-drevne Landbrug var ogsaa væsentligt Collins Bærk. For at tilveiebringe det rette Forhold mellem Lærlingene og deres Husbønder forfattede han: „Grindringsord for Landhuusholdningselskabet's Lærlinge“, og tog ved Correspondence, ja stundom ved leilighedsvis Besøg, ivrig Deel i Foranstaltningens Detail. I Begyndelsen tillod Kong Frederik den 6te, ifølge Collins Forestilling og Raad, at Selskabet hvert 3die Aar fritog et vist Antal Reserver, fra først af 12, og fra 1825—18— fra Udskrivningen til den staaende Hær. Ved et Rescript i 1837 sørgedes dette Antal med 4 af det Antal Lærlinge, som Hørbereidningsanstalten i Kjøng ligeledes havde Tilladelse til at fritage for militair Tjeneste, hvorved altsaa Antallet voksede til 22. I 1841 udstræktes denne Fritagelse til at gjælde for et ydermere sørgt Antal af indtil ialt 50 Reserver, som Selskabet hvert 3die Aar kunde antage. Ved

Indførelsen af almindelig Børnepligt ophævedes denne Fri- tagelse, Institutionen kunde ikke subsumeres under Landets nye constitutionelle Regjeringsforfatning. Om dette i en ager- dyrkende Stat som Danmark var hensigtsmæssigt eller ikke skulle vi her lade uberørt. Det kunde vel consequent ikke være anderledes; sicut justitia etc. Men en Erstatning burde uidentivt Rigsdagen have sørget for af Interesse for Landets Hovednæringsvei, og det saameget mere som Danmark aldrig har havt et directe Budget, eller et directe Ministerium for Agerbruget. Vi skulle i denne Henseende blot tillade os at oplyse, at det lille Sachsen for nogen Tid tilbage — uagtet sin langt betydeligere Fabriksdrift — anvendte aarligt 90,000 Tøaler til Gavn for Agerbruget — og gjør det vel endnu. Ikke desto mindre bestaaer Lærlingeinstitutionen endnu og vil rimeligviis bestaae i Fremtiden, saalange Trangen dertil vedvarer saa levende som for Diebliffet. Landet trænger til Institutionen ikke alene for Agerbrugets Fremmes Skyld, men ogsaa i en anden Henseende, nemlig som et Forbindelses- middel mellem Selskabet og de Familier af Bondestanden og Middelclåssen, der ønske deres Sønner anbragte ved Land- bruget, og ikke have Evne til at gaae en kostbarere Vei for at faae dem hensigtsmæssigt oplærte dertil.

Endnu skulle vi omtale Træplantning og Skovanlæg, der af og til, medens Collin var Præsident, ere blevene understøttede af Selskabet. Ogsaa for denne Sag har han virket meget, men med mindre Held. Det er forunderligt, at Landboerne, især af Bondestanden, med nogle glædelige Undtagelser, lægge saa liden Vægt til at plante for Dagen. Og dog see vi vore Skove svinde, vore Løvgrave opskjæres, vi beboe et Land, som beherskes af Storme, som ikke ganske sjældent anrette stor Skade paa det modnende Korn, og som bestandigt udtørre og affvie Græsset. Man behøver kun at sammenligne de Egne, hvor levende Gjerder beskytte Korn og Græs, eller dem, hvor Skovene give Læ og hyppigere Nedslag af Atmosfæren, med dem, som mangle Beskyttelse, og Forskjellen paa Frugtbarhed

og Frodighed vil træde klart frem for Lyset. Hvilken ubyggelig Nøgenhed paa de første Mile af Sjælland møder ikke den, der ad Hovedrouten kommer fra Fyen? Gjelder ikke det Samme naar man reiser fra Ost- til Vestkanten af Jylland? — Gollin gjorde hvad der stod i hans og Selskabets Magt, men var kun afgjort heldig, naar han tog Sagen i sin egen Haand. Han sørgede blandt Andet for Anlæggelsen af Planteskoler ved Avedøre og paa Vesterfælled. De vedligeholdtes begge ved Selskabets Omsorg i over et Par Decennier, men ere allerede for endeel Aar siden komne i andre Hænder og — nedlagte, omendkjøndt den første, afhændet til Handelsgartner Frisenette, som vedblev at opretholde den indtil for faa Aar siden, var bleven anlagt i den skovløse Egn mellem Kjøbenhavn og Roeskilde. Men det fortrinligste Symbol paa hans Virksomhed i denne Henseende, Kongelunden paa Amager, Amagernes Charlottenlund og Jagtetatens Fasanrevier, pranger nu som en smuk Blomst paa hans Grav. Anlægget tog sin Begyndelse i 1818 paa et omtrent 300 Eder Land stort, med tallose Luer besat Overdrev, saa ubeibart, at hans Bogn gif i stykker en af de første Gange han tog derud for at gjøre Forberedelser og anvise Pladsen til Planteurboligen. I sine faa Fritimer red han ofte ud til dette ham saa kjære Sted, ledsaget af en Slægtning eller Ven, for ved eget Tilsyn at drive paa Sagen. Da Anlægget var frekket frem og prangede med høie Træer, især af Eg, Elm, Birk og Naaletræer, foranstaltede hans Venner paa selve Stedet 1ste August 1832 et Festsalg til Være for ham, hvor en Sang af Stiftsprovst P. L. Hald blev affunget. Denne tillige med de mange andre Sange, der, i Løbet af hans lange for-tjenstfulde Livsbane, bleve digtede til hans Berømmelse, gjemmes endnu i en egen Samling, foranstaltet af hans Sviger søn, Etatsraad A. Drewsen, Justitiarius i Criminal- og Politiretten. Iøvrigt overlod Lodseierne i Store Maglebye eller Hollænderbyen bemeldte Areal til Selskabets Disposition indtil Aaret 1858, men allerede i 1845 gif Skoven over til Forstværjenets Behandling. Naar man nu, kommende jyd fra, sejler ind i Øresundet, og langt borte oiner den smukke Skov med dens mod

Skjerne stræbende Træer paa den flade Kyst, duffe frem ligejom af Havet, vil en taknemmelig Erindring om den fædrelandstfænde Mand, som plantede den, uvilkaarligen fylde Beskuerens Sjæl.

For vi forlade denne Afdeling bør vi tilfidsft korteligt berette Collins Beskræbelsér for at gavne, i landoekonomist Henseende, ogsaa Kongeriget's Bilande, Færøerne, Jøsland og Grønland. Han iværmede for at faae Plougen sat i Jorden paa de 2 første Steder. Til den Ende sørgede han for at unge Færinger og Jøslændere bleve nedsendte og anbragte hos danske Landmænd for at gjøre sig bekendte med Agerbruget og derefter indføre samme paa Verne. Plouge, Seletøier, ja endogsaa smaa påsende Bogne bleve opsendte saavelsom tidligt modnende Sædarter samt Græsfrø. Der er meget Haab om, at Korndyrkning, som allerede længe har været i Gang paa de sydlige Færøer, vil tage et høiere Opving og overføres til de nordligere; men Spaden vil der sandsynligviis formedelst Jordbundens Beskaffenhed beholde Overhaand. Paa Jøsland har Sagen sine store Vanskeligheder. Forsvarlige Steengjerder maae opføres for at afholde Kreaturerne, der alle gaae løse, fra at fortære den grønne Sæd. Korndyrkning kan derfor kun finde Sted i smaae Indelukker nær ved Gaardene, hvor Tilsyn beqvemt kan føres. Kornet voyer godt op, men kan ikke modnes med Sikkerhed hvert Aar, de saakaldte Uaar, formedelst Sommerens Korthed. Det høstes derfor grønt og afgiver, naar Tørringstiden noie påses, et meget afholdt Foder til Malkeavøget; det samme er Tilfældet med de indførte Græsarter, hvormed den dyrkede Jord udlægges. Imidlertid er der Erfaring for, at modent Byg mange Steder paa Sydlandet i gode Aar er bleven høstet, fordi Klimaet, som Klima, er mildere, end man i Almindelighed forestiller sig. Haabet blev derfor ikke opgivet af Collin. — Til Grønland blev af og til, s. Ex. 1832, opsendt dansk Qvæg, for at indføre en mere udvidet og hensigtsmæssigere drevet Qvægavl end den, hvormed de indfødte Grønlandere hidtil har befattet sig paa enkelte Steder især i den sydlige Deel.

Gollins Liv var støbt i en practiff Form og havde en afgjort practiff Tendens; han var Forretningsmand i Ordets fuldeste Betydning. Og da han nu, især i hans kraftfuldeste Alder, blev meget brugt, da han villigt bar Alt, hvad man lagde paa hans Skuldre, og gjerne stillede sig i Spidsen for ethvert ædelt eller gavnligt Foretagende, naar det enten blev forlangt af ham, eller hans egen Humanitet drev ham dertil, saa laae den Formodning nær, at han ikke skulde faae Tid til at betræde Forfatterbanen. Det var dog ikke saaledes, kjendt det maa indrømmes, at hans Pen gif sagtere efterhaanden som hans Forretninger tiltog, eller hans Alder steg. Thi hvilken bred og solid videnskabelig Basis begrundede ikke hans practiske Sands! Der fandtes ikke noget Afbrudt eller Isoleret i hans Væsen; det Hele var harmonistt i sin Alsidighed; men denne Harmonie var ledsaget af en Alt overfluennde Besindighed, parret med en Energie, der ikke standsede før Maalet var naaet, og en utrættelig Flid, der fik Tid til Alt. Vilde man i hans travleste Livsperiode tale med ham eller forebringe ham Noget, maatte man mangengang gaae til ham ved Midnatstid. Man traf ham da fordybet i Arbeide, men hverken træt eller overlæsset eller fortrædelig, tværtimod smilende og munter; thi Menneftet er gjerne lykkelig og tilfreds, naar det er sin Stilling og sit Arbeide vojent.

Han betraadte tidligt Forfatterbanen. Allerede Student i sit 16de Aar — 1792 — og Candidatus juris, med bedste Character baade for den theoretiske og practiske Deel, i sit 19de — 1795 — begyndte han den omtalte Bane, Aaret isorveien, med et Bidrag til Rahbefs Tilskuer: „om Maaden at udbrede Kundskab blandt Almuen.“ Skuer man fra dette tidlige Standpunkt frem til senere Aar, i hvilke hans Virksomhed til Fordeel for Bondestanden udfoldede sig saa indgribende, ligger det nær forhaanden at troe, at denne Afhandling indeholdt den første Spire til den Idee, som han senere udførte ved Oprettelsen af Almuebibliotheker, hvorved han, som aandelig Sædmand, har udstrøet den gode Sæd baade i de egentlige

Saaemands Hjerter og paa deres Marker. „Vi har nu engang Bonden som han er, pleiede han at sige, og maae see at forbedre ham selv og hans Stilling.“ Og hvor meget blev ikke senere opført paa disse ædle Ord's Grundlag?!

Det ligger dog udenfor de Grændser, som ere satte for denne Skizze at følge Collin paa hans literaire Bane. Det er tilstrækkeligt at bemærke, at han levende, gennem et langt Tidrum, tog Deel i de Hovedspørgsmaal, som den periodiske Presse behandlede, baade som Oversætter, Medudgiver og Forfatter i filosofisk, moralsk, juridisk og flere Retninger.

Derimod skulle vi noget omstændeligere omtale hans Skrifter i Landbofaget, hvad der ligger vort Niemed nærmere.

I landoekonomiske Tidender I, 471—98, 1815, havees en Mindetale af ham over Christian Colbjørnsen og Thomas Bugge, Selskabets Præsidenter for ham; et kort Udtog deraf findes i Selskabets Skrifter, IV, 326—28, ny Samling. Nogle Ord ved Aabningen af Selskabets Møder i Vinteren 1815—16, Landoek. Tid. III, 139—42; Landh. Selskabet i Vinteren 1816—17 — VI — 287—307. I nye landoekonomiske Tidender, af hvis 3die til 6te Bind's 1ste Hefte — 1821—25 — han var Medudgiver: Blik paa Agerdyrkingens Tilstand i Frankrige, af Chaptal III — 291—313; — Om en Mønstergaard paa Krabbeholms Gods, af J. Collin og J. Chr. Drewsen; — Bemærkning ved D. D. Vüttens Anskuelse af Trældommen og dens sikkre Følger, V, 323—24, — Til Halds Tidsskrift for Landoekonomie: Et Par Ord i Anledning af Gustav Michelsens Bidrag om Gavnligheden af landoekonomiske Fester, I, 98—101; Grundringsord for Landh. Selskabets Lærlinge, 420—24. Til Dansk Minerva: Til Landh. Selskabet. Ved Mødernes Slutning for Vinteren 1815—16, fremsagt d. 29de Mai 1816 — II 1816, 49—61. Han var Redacteur af Landh. Selskabets Skrifter, ny Samling, I—IV Bind — 1806—17, (hvori han forfattede Udsigterne over Selskabets aarlige Forhandlinger), og udgav med Tillæg: Om Korntørring, af H. Gerner — 1820 — med 6 Kobbertavler — Landoek.

Tidender 1820 Nr. 14 — 209 — 22. — Han foranledigede Oversættelsen af Sinclairs Agerdyrkningslære ved Rahbek, og Udgivelsen af „Kortfattet Underviisning i Agerbruget“; fremdeles forberedede han Udarbejdelsen af de 19 Amtsbeskrivelser, og ledede deres successive Udgivelse, som foranstattedes af Landhuusholdnings Selskabet.

Det er begribeligt, at en saa tjenstdygtig Mand maatte hendraage Regjeringens Opmærksomhed paa sig, blive meget brugt og hurtigt gjøre Fremstridt paa Embedets og Wrens Bei. I en Alder af 25 Aar — 1801 — begyndte han Statens Tjeneste som Copiist i Rentekammeret, derpaa Fuldmægtig sammesteds, og s. A. Fuldmægtig i Finantscollegiets Secretariat; 1803 Secretair ved Fonden ad usus publicos; 1807 Bankcommissair; 1812 Assessor i Finantscollegiet. Deeltager i Forordn. 5te Januar 1813 om Rigsbankens Oprettelse; — 1813 Justitsraad og Ridder af Danebr.; — 1815 virkelig Statsraad; — 1816 Finantsdeputeret; — 1817 Medlem af Directionen for Theatrets Enke- og Borneforsørgelseskasje; — 1820 Medlem af Kornøringscommissionen; — 1821 Medlem af Commissionen for Landsbypræsternes Aars Forbedring, og af Directionen for Theatret indtil 1829; — 1824 Medlem af Comiteen for Undersøgelsen af de lærde Skolers økonomiske Forfatning; — 1826 Dannebrogsmænd. 1827 Medlem af Comiteen for Oprettelsen af et Fellenbergsk Institut. 1829 Conferentsraad. 1831 Deputeret i Rentekammeret og extraordinair Assessor i Høiesteret. 1832 Medlem af den Frederiksborgske Stuttericommission. 1833 Medlem af Commissionen for Forstexamen og kammeralistsk ditto, samt af den bestandige Comm. for det statistiske Tabelværk, hvortil han havde indgivet Forslag og Plan. 1834 Medlem af Directionen for Stutterivæsen og Veterinærskolen. 1835 af Commissionen for den grønlandske Handel. 1836 Commandeur af Dannebrog. 1837 Formand i Comiteen for Oprettelsen af Thorvaldsens Museum (hvorom han leverede en Afhandling til Dansk Kunstblad s. A. 2den Aarg. Nr. 1, og i hvis Oprettelse

han, som Thorvaldsens Ven, vistnok havde den betydeligste Deel). 1840 Storkors af Dannebrog. 1841 første Deputeret for Finantserne. 1842 atter Medlem af Theaterdirectionen (indtil 1849). 1847 Geheimeconferentråad. 1851 Embedsjubilæum.

Desuden have mange andre vigtige Forretninger ved specielle Commissiorialbefalinger fra 1810—41 været ham overdragne.

Hertil kommer, at Collin var Medlem af en Mængde Institutioner og private Commissioner for gavnlige Foretagenders Fremme; saaledes Præsident for Landhuusholdningsselskabet første gang 1809; gjenvalgt 1810, og senere uafbrudt ved Udløbet af hvert Triennium — indtil 1855, da han efter eget Ønske fratraadte denne Hæderspost; 1818 stiftede han et Agerdyrkningselskab for Kjøbenhavns Amt; 1820 oprettede han tilligemed Flere Sparekassen for Kjøbenhavn og Omegn; 1822 paa samme Maade Sobadeanstalten og Athenæum; 1824 Selskabet for Naturlærens Udbredelse; 1829 blev han Medlem af og Formand for Administrationen for Kunstforeningen; 1831 deeltog han i Anlæget af Rosenborg Sundhedsbrønde; 1832 i Stiftelsen af Selskabet til Hesteavlens Fremme; 1833 i Forening med J. F. Schouw og D. F. Eschricht naturhistorisk Forening, og medvirkede til at foranledige, 1834, den første store Industriudstilling.

Collin blev Medlem af Akademiet for de skønne Kunster i Kjøbenhavn 1841, og ligeledes af det keiserlige Landhuusholdningsselskab i Moskva i 1844.

Han stod, paa Grund af sin lange Levetid og sine forskjellige Embedsstillinger, i Forhold til mange forskjellige Mennesker; men alle de, han saaledes traadte i Forbindelse med, ville mindes hans humane Character. Om end streng mod sig selv, var han dog overbærende mod Andre. I Omgangen med sine Medmennesker, saavelsom i hans Embedsforholde, varede det ikke længe inden det Principale, det, hvorpaa det især kom an, stod ligesaa klart for ham selv, som han

vidste at gjøre det for Andre ved faa, simple og veltalende Ord, som strax indvirkede paa og vandt dem, de henvendtes til, fordi de umiddelbart maatte erkjende, at de fremgik af et Hjerte, fuldt af Sandhed og Kjerlighed. Han besad derfor en sjelden Gave til at tale med Andre: Videnskabsmanden, Digteren, Scenens Kunstner saavel som Artisten og Bonden. Han folte sig ikke fremmed, hverken i de høie Cirkler, i Salonen, saalidt som i Bærkstedet eller Hytten — allermindst ligeoverfor Frederik den Sjette, hvis Gunst han besad, hvem han gav sin Forstands Raad og sit Hjertes fulde Kjerlighed. Han gjorde uendeligt meget Godt, men talte aldrig derom; hans ene Haand vidste ikke, hvad den anden gjorde. Mange stod han bi, ikke faa skyldte ham den ærefulde Plads, de indtage, fordi han hjalp i rette Tid. Vi ville blot tillade os at nævne et levende Exempel herpaa. Digteren Professor H. C. Andersen, der i ham fandt en Fader paa en Tid, da han skulde bryde sin Bane, og var blottet for Alt, undtagen sit — Geni. Og kunde de Døde tale, hvormange vilde da ikke med end suldere Toner prijse ham.

Geheimeconferentsraad J. Collin blev født den 6te Januar 1776 i Kjøbenhavn, og afgik sammesteds ved Døden den 28de August i dette Aar. Han opnaede saaledes en Alder af næsten 86 Aar. Hans Bedstefader, Jonas Baltzersen Collin, Cancelliraad og Classelotteri-Inspecteur, kjøbte 1744 Gaarden Nr. 159 i Bredgaden, sandsynligviis bygget i Christian den Andens Dage, udenfor Østerport (dengang ved Enden af Østergade). Hans Søn, Niels Collin, ligeledes Classelotteri-Inspecteur, var gift med Ingeborg Volten, og i deres Ægteffab fødtes vor Collin. Familien, fortæller et Sagn, stammer fra Vardeegnen, men nærmere Oplysning mangler. Sandsynligere er det, at hans Moder nedstammer fra det Østerrigske fra en General Volten, som faldt i Kampen mod Tyrkerne og skal have været hendes Oldefader. Herman Christoffer Volten, formodentlig hans Søn, født i Bogen i Tyrol 14de Januar 1697, hvis kobbersiukne Portrait med et

Baaben, hvori er anbragt en Tyrk, sees som et Familiestykke eies af Kammerraad Hansen, gift med Grethe Volten, en Cousine til J. Collin, flygtede herind paa Grund af en Duel og blev ansat i dansk Militairtjeneste. Hans Son, Herman Volten, var ansat som Bogholder ved Ladegaards-Fabrikken udenfor Norreport.

Da Collin blev benaadet med Storkorset, og som Ridder af denne Orden skulde anskaffe sig et Baaben, optog han den Collinske Families gamle Baaben: „en Hoi med en Fugl paa“, og antog den ham saa betegnende Devise: „qui bene latuit, bene vixit“, thi han hadede Ostentation mere end Alt.

Han var gift med Henriette Christine Hornemann, en Datter af Sognepræst Jacob Udsen Hornemann og Margarethe Sadolin i Marstal, hendes Fødested. Hun er forlængst afgaaet ved Døden. Hun var Søster til Professor i Botanik Etatsraad J. W. Hornemann, og Enke efter Michael Gottlieb Birckner, Sognepræst i Korsjær — den Første i Danmark, der skrev videnskabeligt om Trykkesfrihed.

C. overleves af 5 Børn, 15 Børnebørn og 8 Børnebørnsbørn.

Geheimeconferentsraad Jonas Collins lange og daadrige Liv er nu affluttet, men, saalænge Kornet voxer paa Danmarks Sletter, vil hans Navn mindes ved Siden af Landets ypperste Mands Navne.

P. C. C. P.

Det Portrait, som ledsager denne Nekrolog, er udført efter et Oliemaleri af Professor Constantin Hansen fra den Ufdødes kraftfulde Alder i Aaret 1832.

Udg.
